

Vlaams
Parlement

stuk **2421** (2013-2014) – Nr. 5
ingediend op 14 maart 2014 (2013-2014)

Ontwerp van decreet

houdende diverse maatregelen
betreffende de rechtspositie van leerlingen
in het basis- en secundair onderwijs
en betreffende de participatie op school

Hoorzitting

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen
uitgebracht door mevrouw Marleen Vanderpoorten

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert.

Vaste leden:

de heren Paul Delva, Jos De Meyer, de dames Kathleen Helsen, Sabine Poleyn;
mevrouw Katleen Martens, de heren Wim Van Dijck, Wim Wienen;
de dames Irina De Knop, Marleen Vanderpoorten;
de dames Kathleen Deckx, Fatma Pehlivan;
mevrouw Vera Celis, de heer Kris Van Dijck;
de heer Boudewijn Bouckaert;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

de heer Jan Durnez, de dames Cindy Franssen, Veerle Heeren, Katrien Schryvers;
de heren Frank Creyelman, Chris Janssens, Erik Tack;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
mevrouw Yamila Idrissi, de heer Chokri Mahassine;
de heer Willy Segers, mevrouw Goedele Vermeiren;
de heer Jurgen Verstrepen;
mevrouw Mieke Vogels.

Toegevoegde leden:

mevrouw Gerda Van Steenberge.

Stukken in het dossier:

2421 (2013-2014) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
– Nr. 2 t.e.m. 4: Amendementen

INHOUD

I. Inleidende uiteenzettingen.....	4
1. Uiteenzetting namens de Vlaamse Scholierenkoepel.....	4
1.1. Algemene situering	4
1.2. Participatie op school.....	4
1.3. Rechtspositie van leerlingen uit het secundair onderwijs	5
2. Uiteenzetting door de kinderrechtencommissaris	7
2.1. Algemene situering	7
2.2. Positieve punten	7
2.3. Gemiste kansen.....	7
2.4. Participatie.....	9
II. Bespreking	9
1. Vragen en opmerkingen van de leden.....	9
1.1. Tussenkoms van de heer Jo De Ro	9
1.2. Tussenkoms van mevrouw Marleen Vanderpoorten.....	10
1.3. Tussenkoms van mevrouw Khadija Zamouri.....	10
1.4. Tussenkoms van de heer Boudewijn Bouckaert.....	10
2. Antwoorden van de sprekers.....	11
2.1. Antwoorden namens de Vlaamse Scholierenkoepel.....	11
2.2. Antwoorden van de Vlaamse kinderrechtencommissaris	11
Gebruikte afkortingen	14

Bijlagen: zie [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be

In het kader van de behandeling van het ontwerp van decreet houdende diverse maatregelen betreffende de rechtspositie van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs en betreffende de participatie op school, werd op donderdagvoormiddag 27 februari 2014 een hoorzitting gehouden met de Vlaamse Scholierenkoepel en het Kinderrechtencommissariaat. De Vlaamse Scholierenkoepel werd vertegenwoordigd door zijn voorzitter, mevrouw Kaylee Surgeloose en mevrouw Nieke Nouwen, coördinator. Het Kinderrechtencommissariaat werd vertegenwoordigd door de heer Bruno Vanobbergen, Vlaams kinderrechtencommissaris. De toelichting vanwege de Vlaamse Scholierenkoepel werd ondersteund met een schriftelijk advies. En ook vanuit het Kinderrechtencommissariaat werd op 26 februari 2014 een advies gepubliceerd bij het ontwerp van decreet. Deze beide adviezen zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit stuk op www.vlaamsparlement.be.

I. INLEIDENDE UITEENZETTINGEN

1. Uiteenzetting namens de Vlaamse Scholierenkoepel

1.1. *Algemene situering*

Mevrouw *Kaylee Surgeloose*, voorzitter Vlaamse Scholierenkoepel, laat zich inspireren door wat een leerling haar nog maar afgelopen vrijdag (21 februari 2014) op de VSK-Inspraakdag zei: “Hoe komt het dat een leerling zo gemakkelijk van een school verwijderd wordt, terwijl bij een slecht functionerende leerkracht daarvoor hemel en aarde moeten bewogen worden?”. Sinds zijn ontstaan vijftien jaar geleden ijvert de VSK voor participatie en een goede rechtspositie, wat aantoont hoe moeilijk deze kwestie ligt. De voorzitter voelt vandaag dan ook de druk van al haar voorgangers die hun tanden daarop stukgebeten hebben. Dat is een goede motivatie om hier vandaag nogmaals het standpunt van de VSK uiteen te zetten, in de hoop dat er ook concreet gevolg gegeven wordt aan deze verzuchtingen.

Iedereen die te maken heeft met het leven van een school – scholieren, leerkrachten, directies, schoolbestuur – heeft rechten en plichten. Veelal zit dat qua evenwicht goed en loopt het ook goed op school. Maar, via diverse kanalen verneemt de VSK dat er toch ook nog altijd zaken gebeuren die onacceptabel zijn. Met het ontwerp van decreet dat hier vandaag besproken wordt, worden de spelregels scherper gesteld en worden er stappen vooruit gezet, maar het is en blijft een aanpassingsdecreet. Een echte visie op inspraak, op de rechten van leerlingen, op straffen ontbreekt jammer genoeg. De ‘leerling centraal’, zo start menige studiedag, waarna die leuze en de leerling al snel opzij gezet worden. De VSK roept de parlementsleden op om, ook al zijn ze al druk bezig met de verkiezingen, toch nog een reëel verschil te maken. Ze somt een tiental punten op die volgens de VSK nader bekeken moeten worden.

1.2. *Participatie op school*

De eerste opmerking van de VSK gaat over participatie, waarvan het fundament dege-lijke informatie is: zich informeren maar ook geïnformeerd worden. Door de enge en passieve interpretatie ervan in het ontwerp van decreet, wordt er niet het onderste uit de kan gehaald. De leden van leerlingen- en schoolraad hebben informatierecht. De directie is verplicht hen op vraag informatie te verstrekken, maar is niet verplicht zelf die stap te zetten. De leerlingenraad zelf daarentegen is wel verplicht om de leerlingen te informeren over de eigen activiteiten en standpunten. De VSK wil een communicatieplicht van het schoolbestuur ten aanzien van de schoolraad, maar ook ten aanzien van de leerlingenraad. De invoering daarvan hoeft technisch geen groot probleem te zijn. Artikel 21 (artikel III.9 van het ontwerp van decreet) geeft immers reeds een opsomming van de thema’s

waarover de schoolraad sowieso geïnformeerd wordt, het is gewoon zaak het schoolbestuur te verplichten die informatie ook aan de leerlingenraad te geven.

In het buitengewoon onderwijs duidt de pedagogische raad leerlingen aan om in de schoolraad te zitten, en niet de leerlingenraad zelf (artikel III.4). De VSK werkt geregeld samen met leerlingenraden uit het buitengewoon onderwijs en ziet geen enkele reden voor die afwijkende regeling. De opstellers van het ontwerp van decreet onderschatten die leerlingen.

De VSK is heel tevreden dat de directie verplicht is een gemotiveerd antwoord te geven op een advies dat een leerlingenraad op eigen initiatief uitbrengt (artikel III.20). Heel wat leerlingenraden brengen dergelijke adviezen uit, andere niet omdat ze de werkwijze of hun rechten niet goed kennen. Een school die participatie belangrijk vindt, zal zelf aan de leerlingen advies vragen over bepaalde thema's, maar lang niet alle scholen doen dat. De VSK vraagt dan ook om schoolbesturen te verplichten advies te vragen over zaken die leerlingen aanbelangen. Ook daarvoor volstaat het om enkele punten uit de opsomming van het reeds genoemde artikel 21 niet alleen voor de schoolraad maar ook voor de leerlingenraad als verplicht voor advies te bestempelen. Het is dan aan de leerlingenraad zelf om te beslissen of hij advies uitbrengt. De werklust is een argument van scholen tegen dat verplichte advies. Als de documenten al aan de schoolraad bezorgd worden, kost het de school geen moeite die ook aan de leerlingen te bezorgen.

In het ontwerp van decreet heeft men het over 'begeleiding' van de leerlingenraad (artikel III.22). De VSK vraagt daarvan 'begeleider' te maken. Die tekstuele aanpassing maakt de hulp concreter wat de participatie ten goede zal komen. De term 'begeleiding' is immers voor interpretatie vatbaar, waardoor men die in verschillende scholen verschillend zal invullen.

Daarnaast kan de VSK zich totaal niet vinden in de afschaffing (via decreetsartikel III.23) van de artikelen 60 tot 66 over het expertisecentrum voor participatie. De scholierenkoepel levert wel degelijk doelgroepondersteuning aan leerlingenraden, maar toch zijn er nog heel wat lacunes. De VSK heeft met zijn net geen twee voltijdse medewerkers, immers noch de tijd, noch de middelen om alle scholen te steunen, hij heeft al wachtlijsten voor vorming. Daarnaast heeft het basisonderwijs geen ondersteunende organisatie; naar participatie op school is weinig onderzoek; ervaringsuitwisseling tussen participatieorganisaties gebeurt vooralsnog amper. Voor de andere pijnpunten verwijst mevrouw Surgeloose naar het schriftelijk advies van de VSK, maar sowieso dient de overheid een grotere rol te spelen.

Voor wat het GO! betreft wijst de spreekster erop dat de leerlingen in schoolraden er momenteel alleen voor staan. De VSK heeft wel vernomen dat men van plan is om ook het bijzonder decreet in kwestie aan te passen, zodat ook in het gemeenschapsonderwijs leerlingenraden leden kunnen afvaardigen naar de scholenraad. Dat is een goede zaak.

1.3. *Rechtspositie van leerlingen uit het secundair onderwijs*

Wat de rechtspositie van leerlingen secundair onderwijs betreft, zet het ontwerp stappen in de goede richting. De sterke punten zijn terug te vinden in het advies van de VSK. Nochtans gaat de regeling nog steeds niet ver genoeg, sommige aspecten zwakken de rechtspositie van leerlingen zelfs af. De VSK gelooft in een preventieve aanpak, maar voor heel wat scholen zijn tuchtmaatregelen een automatische reflex. Ze worden te vaak en niet altijd om de juiste redenen toegepast. Al te weinig wordt gebruikgemaakt van alternatieven zoals time-out, waar de VSK recent een advies over uitbracht.

Als het uit de hand loopt, kunnen tuchtmaatregelen nodig zijn. De VSK is het eens met de omschrijving in het ontwerp van decreet, dat tuchtmaatregelen kunnen bij gevaar of ernstige belemmering, maar vreest dat niet alle scholen dat juist zullen interpreteren. In de voorbije jaren zijn er leerlingen tijdelijk of zelfs definitief van school verwijderd omdat ze een joggingbroek droegen, op het grasveld wandelden, vijf keer te laten kwamen, sms'ten in de klas ... De VSK vraagt dus welke garanties de overheid kan bieden dat scholen termen als 'gevaar' en 'belemmering' op de correcte manier interpreteren.

De termijn van tijdelijke uitsluiting is momenteel drie weken, dat is te lang voor de VSK. Twee weken is meer dan voldoende om ervoor te zorgen dat de rust op school terugkeert, maar ook dat de leerling tot inkeer komt.

Het is goed dat de preventieve schorsingen een wettelijke basis krijgen, maar de manier waarop is een verzwakking van de rechten van de scholieren. Een preventieve schorsing wordt formeel een 'bewarende maatregel' (in plaats van een 'tuchtmaatregel'), wat verwarring zaait. De VSK vreest dat daardoor preventieve schorsingen vaker zullen voorkomen. Ook onderwijsverstrekkers zijn in de war, de ene ziet de preventieve schorsing als een periode om een tuchtonderzoek te voeren, de andere om tijd te rekken. De VSK vraagt dat er altijd een tuchtonderzoek aan gekoppeld is. Een korte preventieve schorsing kan enkel in uitzonderlijke gevallen, want de leerlingenrechten zijn dan heel beperkt. In dat geval gelden de principes van de tuchtrechtspleging immers niet. De scholier heeft dus geen recht om gehoord te worden, geen recht om geïnformeerd worden, geen recht op opvang op school en geen beroepsmogelijkheid.

De betreffende passage in de memorie die stelt dat een leerling tijdens een preventieve schorsing nog niet kan worden veroordeeld, klopt eigenlijk niet, want een leerling zijn recht op onderwijs ontnemen is wel degelijk een straf. Waar het ontwerp van decreet de preventieve schorsing op maximum tien dagen zet, vraagt de VSK dat te verkorten tot drie dagen. Die termijn moet meer dan genoeg zijn om een tuchtonderzoek te voeren. Kortom, de VSK vraagt dat preventieve schorsingen altijd aan een tuchtonderzoek gekoppeld zijn, dat ze kort zijn, maar vooral dat ze alleen in uitzonderlijke gevallen mogelijk zijn.

Algemeen bij tuchtmaatregelen moet elke uitgesloten leerling als gewettigd afwezig geboekstaafd staan. Hij moet daarenboven het recht hebben toetsen en taken in te halen en niet gewoon nul krijgen, zo niet bestaat het gevaar dat hij zijn schooljaar moet overdoen.

Het ontwerp voorziet in een beroepscommissie met personen intern en extern aan de school. De VSK eist dat de schoolinterne personen geen stemrecht krijgen, maar enkel advies kunnen geven en deelnemen aan de besprekingen. Ook vakbonden en leerkrachten delen die mening. Stiekem blijft de VSK hopen op een onafhankelijke school- en netoverschrijdende beroepscommissie die, zo mogelijk, lokaal verankerd is.

Het ontwerp stipuleert momenteel niet dat leerlingen moeten gehoord worden over het schoolreglement. De VSK zegt niet dat ze de inhoud moeten bepalen, maar ze zullen eerder geneigd zijn de regels te volgen als ze er zelf hun zeg over kunnen doen.

Enkel leerlingengegevens die betrekking hebben op de leerlingenspecifieke onderwijsloopbaan mogen volgens het ontwerp van decreet overgedragen worden. Die omschrijving is voor de VSK te vaag. Over welke gegevens gaat het precies? De scholierenkoepel heeft ook vragen bij de manier van overdracht. Nu is de overdracht automatisch tenzij de ouders expliciet verzet aantekenen. De VSK eist dat er actief toestemming gevraagd wordt aan de ouders én aan de leerling. Het is wel een goede zaak dat tuchtdossiers niet mogen overge-

dragen worden tussen scholen. De VSK stelt voor dat ook de schending van leefregels of ordemaatregelen niet aan een nieuwe school gemeld worden. Ook al lijkt het vanzelfsprekend dat niet te doen, scholen spelen die gegevens wel degelijk soms door. Tot slot vraagt ze de parlementsleden het onderste uit de kan te halen voor een goede regeling.

2. Uiteenzetting door de kinderrechtencommissaris

2.1. Algemene situering

Het voorliggende ontwerp van decreet vormt een goede eerste stap om de achterstand van Onderwijs op de Jeugdzorg in te lopen, aldus de heer *Bruno Vanobbergen*, kinderrechtencommissaris. Vooraf schetst hij hoe het Kinderrechtencommissariaat kijkt naar een rechtspositieregeling voor minderjarigen, hij verwijst daarbij ook naar het advies dat het Kinderrechtencommissariaat op 26 februari 2014 uitbracht over het ontwerp van decreet. Het moge duidelijk zijn dat kinderrechten ten gronde niet mogen afhangen van goodwill, ze moeten een wettelijke verankering hebben, ook in het onderwijs. In tegenstelling tot wat sommigen vrezen, zal dat geen juridisering veroorzaken. Kinderrechten als kapstok voor onderwijs-, school- en klaspraktijk zal integendeel conflicten en juridisme vermijden. Kinderrechten moeten het vertrekpunt zijn van de schoolpraktijk en niet enkel ingeroepen worden als er een conflict is tussen de leerling, de ouders en de school.

Een decreet Rechtspositie in het Onderwijs is noodzakelijk maar lost niet alles op. Parallel daaraan moet een participatieve schoolcultuur gestimuleerd worden. Daarnaast moet de aanpak in de verschillende beleidsdomeinen waar kinderen en jongeren mee in aanraking komen, op elkaar afgestemd worden. Dat is voornamelijk niet het geval, wat onder meer de CLB's in problemen brengt. Zij vallen onder de brede noemer van de integrale jeugdzorg, ze moeten het decreet Rechtspositie van Minderjarigen in de Jeugdzorg naleven, wat fricties geeft met de school die daar niet onder valt.

2.2. Positieve punten

Het ontwerp van decreet is een belangrijke sprong voorwaarts. Het omvat een aantal elementen die voor leerlingen van groot belang zijn. Dat zittenblijven in het basisonderwijs nu moet gemotiveerd worden mét aandachtspunten voor het volgende schooljaar, overlegd wordt met CLB en besproken met de ouders, valt toe te juichen. Onderzoek heeft immers uitgewezen dat zittenblijven zelden zinvol is. Een tweede positief aspect is dat het CLB actiever kan betrokken worden bij wat er op school gebeurt, onder meer door de verplichte vertegenwoordiging in de klassenraad. Bij definitieve uitsluiting gaat het CLB samen met de school, de ouders en de leerling op zoek naar een nieuwe school.

De overdracht van de leerlingspecifieke gegevens wordt beter geregeld. Het KRC juicht toe dat het tuchtdossier niet langer doorgegeven wordt aan de volgende school. Anderzijds is het goed dat door de afstemming met het M-decreet sticordimaatregelen wel overgedragen worden. Scholen mogen getuigschriften en attesten voorts niet langer weigeren om financiële redenen. Een vierde vooruitgang is dat leerlingen met moederschapsverlof tijdelijk onderwijs aan huis kunnen krijgen. Net als de Vlor wijst het KRC erop dat de vaderrol verengd wordt tot puur administratieve verplichtingen. Graag zou het KRC zien dat de vader, bijvoorbeeld als de moeder ziek is, ook faciliteiten van de school krijgt om zijn rol te vervullen.

2.3. Gemiste kansen

Tegelijk ziet het KRC enkele gemiste kansen. Vooreerst zet het ontwerp van decreet te weinig in op communicatie en informatie. Heel wat conflicten tussen de school en leerlingen en ouders zijn door gebrek daaraan veroorzaakt, zo blijkt uit de klachten bij het KRC. De

kinderrechtencommissaris vraagt bijvoorbeeld sterkere garanties dat leerlingen en ouders goed geïnformeerd zijn over de inhoud van het schoolreglement.

Het ontwerp van decreet stipuleert dat de schoolraad een communicatie- en informatieplicht heeft, maar dat wordt niet verder uitgediept. De heer Vanobbergen is er zich terdege van bewust dat niet alles in een decreet kan worden geregeld, maar als de praktijk uitgewezen heeft dat informatieverschaffing manifest ontbreekt, zijn nadere bepalingen toch wel duidelijk nodig. Ook de rol van de leerlingenraad in de schoolraad blijft te vaag.

Een andere lacune is het ontbreken van een continuüm van tucht- en ordemaatregelen die een school verplicht is te volgen. Uit de klachten die het Kinderrechtencommissariaat ontvangt, blijkt dat heel wat scholen onmiddellijk de meest ingrijpende maatregelen inzetten. Een maatregelencontinuüm past in het pleidooi van het KRC voor een herstelgerichte aanpak. In scholen die ondertussen die switch gemaakt hebben, zijn er veel minder conflicten. De inspanning loont dus, zowel voor leerlingen, ouders, leerkrachten als directies. Leerkrachten vragen daarnaast dat conflicten niet alleen afgehandeld zouden worden tussen directie en jongeren, maar dat ook zij er bij betrokken worden.

Het derde punt is meer rechtswaarborgen voor leerlingen bij sancties. De nieuwe maatregel van de preventieve schorsing bevindt zich in een soort schemerzone tussen orde en tucht, terwijl het voor het KRC enkel in heel uitzonderlijke omstandigheden kan, enkel als de veiligheid in de schoolomgeving en dus ook de veiligheid van de medeleerlingen niet langer kan worden gewaarborgd. De schorsing, bedoeld om na te gaan welke bijkomende maatregelen nodig zijn, voor tien dagen, eventueel te verlengen met tien extra dagen, is absoluut overdreven lang, aldus de heer Vanobbergen. Dat kan de schoolloopbaan van de leerling schaden.

Ook de lange duur van de tijdelijke uitsluiting roept vragen op. Maar minstens even belangrijk is wat de school in die uitsluitingsperiode onderneemt. Ze moet niet alleen de contacten met de leerling en de ouders onderhouden, maar ook maatregelen nemen. Ze heeft een blijvende coördinerende opdracht, die best duidelijk bepaald wordt.

Een omzendbrief van 1999 bepaalt dat scholen een leerling na de paasvakantie niet meer definitief kunnen uitsluiten, tenzij in uitzonderlijke omstandigheden. Het KRC betreurt dat die regeling niet wordt overgenomen in het ontwerp van decreet. Men mist hier een kans om de zaak decretaal te verankeren. Vorig jaar vonden meer dan 1000 van de 3000 definitieve uitsluitingen in het secundair onderwijs plaats na de paasvakantie, zelfs nog in juni. Daarnaast vraagt het KRC dat scholen omzichtiger zouden omspringen met de definitieve uitsluiting op het einde van het schooljaar.

Om de rechten van leerlingen bij sancties te waarborgen, vraagt het KRC een soort permanente monitoring door de overheid van het sanctiebeleid van scholen. Scholen moeten dan alle vormen van uitsluitingen en schorsingen melden. Bij een hoog aantal controleert de onderwijsinspectie het beleid van de school.

In het ontwerp van decreet is de basisschool niet langer verplicht een geschorste of uitgesloten leerling op te vangen. Het KRC begrijpt niet wat de argumenten daarvoor kunnen zijn.

Bij een sanctie tegen een leerling worden ouders doorgaans slecht geïnformeerd over de beroepsmogelijkheden, zo blijkt uit de klachten bij het KRC. Die mogelijkheden moeten veel beter bekendgemaakt worden. Het Kinderrechtencommissariaat pleit voorts voor het

behoud van de huidige uniforme beroepstermijn van vijf dagen, in plaats van de voorgestelde autonomie van scholen om die termijn vast te leggen.

Een belangrijk aspect van het klachtrecht is uiteraard de onafhankelijke beroepscommissie. Wat in het ontwerp van decreet voorgesteld wordt, de inbreng van de externen, is een stap vooruit, tenzij de externen uit de school- of de ouderraad komen. Het KRC vraagt ook waarom de werkwijze van het voorontwerp van decreet verlaten is waarbij een klacht in eerste instantie bij de directie en in tweede instantie bij een onafhankelijke beroepscommissie op het niveau van de scholengemeenschap ingediend kon worden. De reguleringsimpactanalyse bij het voorontwerp vond dat die aanpak de grootste onafhankelijkheid garandeerde, met de sterkste waarborgen voor leerlingen en ouders.

2.4. Participatie

Een laatste punt dat de kinderrechtencommissaris wil aanraken, betreft het participatiewaard van het ontwerp van decreet. Om ernstig werk te maken van ‘samen school maken’, zijn een uitgebreid en duidelijk Rechtspositiedecreet, maar ook een expertisecentrum voor participatie van leerlingen op school nodig. Dat blijkt uit het evaluatieonderzoek van het Participatiedecreet, maar ook uit de bevindingen van de onderwijsinspectie. Het is dan ook onbegrijpelijk dat het expertisecentrum voor schoolparticipatie definitief ten grave gedragen wordt.

Het KRC beveelt de wetgever aan verder werk te maken van de aanbevelingen van het evaluatieonderzoek en ervoor te zorgen dat leerlingen een stem krijgen in het beoordelen van leerkrachten, zoals dat nu al aan de universiteiten gebeurt. Zorg er ook voor dat leerlingen inspraak krijgen in het huiswerkbeleid, iets waar de Vlaamse Scholierenkoepel al eerder op gewezen heeft. Het KRC vraagt tot slot meer garanties voor het steunen en begeleiden van leerlingenraden.

II. BESPREKING

1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. Tussenkoms van de heer Jo De Ro

Voor de heer *Jo De Ro* toont de inbreng van mevrouw Surgeloose aan dat twintig jaar werken aan meer participatie en investeren in leerlingenraden wel degelijk loont. Hij vraagt haar het pleidooi voor leerlingenraden in het buitengewoon onderwijs kracht bij te zetten. Voorts informeert hij of de VSK nog bijkomende garanties wenst bij schorsing en uitsluiting en of er nog andere aspecten ontbreken aan het ontwerp van decreet, bijvoorbeeld over de privacy.

Heel wat middelen in onderwijs worden besteed aan bijscholing van de leerkrachten, steunpunten en onderzoek. Ook Open Vld is daarom verbaasd dat het expertisecentrum voor schoolparticipatie – tot nog toe weliswaar dode letter gebleven – nu helemaal geschrapt wordt. Hij vraagt de kinderrechtencommissaris ook wat er aan het ontwerp moet veranderen opdat jongeren in onderwijs dezelfde rechten zouden genieten als in jeugdhulp/welzijn.

In 2002 pleitte zijn partij al voor herstelgericht werken, wat op lange en middellange termijn meer resultaten oplevert en ook pedagogische effecten heeft, voor zowel leerling, ouders als leerkracht. Met het voorbeeld van de gemeentelijke bemiddelaars zet hij die positieve gevolgen kracht bij. Dat neemt natuurlijk niet weg dat er soms wel degelijk sanc-

ties nodig zijn. Houdt het KRC gewoon een warm pleidooi voor herstelgericht werken of vraagt het dat er een wettelijke regeling voor opgesteld wordt?

Tot slot wil hij weten of het een goed idee zou zijn om de interne leden van de beroepscommissie enkel met een raadgevende stem te laten deelnemen aan de besprekingen. Of willen de sprekers een externe commissie die zich boven het schoolniveau bevindt?

1.2. Tussenkost van mevrouw Marleen Vanderpoorten

Mevrouw *Marleen Vanderpoorten* vraagt hoe de VSK in het buitengewoon onderwijs de vertegenwoordiging van leerlingen in de schoolraad ziet als er geen leerlingenraad is. Tweedens had ook zij graag vernomen of de VSK de externen in de beroepscommissie, zoals nu gedefinieerd in het ontwerp van decreet, voldoende onafhankelijk vindt? Het kunnen bijvoorbeeld leden van de schoolraad zijn.

1.3. Tussenkost van mevrouw Khadija Zamouri

Mevrouw *Khadija Zamouri* vraagt hoe het niet langer doorspelen van de tuchtdossiers past in de leerlingvolgsystemen. Voor haar is het alleszins belangrijk dat scholen geen attest meer kunnen weigeren om financiële redenen. Kinderen die al getroffen worden door armoede, mogen niet nog een keer achteruitgeduwd worden.

De informatie en communicatie met ouders staat voor het lid centraal. Vaak wordt bij uitsluiting de informatie beperkt tot ‘uw kind past niet meer in deze school’. Noch het CLB, noch de school neemt de moeite te zeggen waar het kind dan wel past. Ze moeten voor het lid nochtans wel richting geven en zelfs in moeilijke omstandigheden nagaan wat de jongere wel kan. Terzijde merkt ze ook op dat uitsluiting zo kort mogelijk moet zijn. Als een leerling te lang kan rondhangen, gaat het mogelijks immers van kwaad naar erger.

1.4. Tussenkost van de heer Boudewijn Bouckaert

De heer *Boudewijn Bouckaert* wijst op het evenwicht dat een school moet zoeken om het collectieve functioneren niet in het gedrang te brengen. Een tuchtrecht is dus noodzakelijk, maar moet ook menselijk zijn, leerlingen mogen niet definitief uit de boot vallen. Op zoek gaan naar een nieuwe school na uitsluiting, verloopt moeizaam, ook omdat de scholen met elkaar contact houden. Het ontwerp van decreet is onbetwistbaar een stap voorwaarts, maar bevat wel nog enkele ‘constructiefouten’, zoals aangetoond door de sprekers. Hij vermoedt dat de leden van de meerderheid dat ook wel inzien, maar dat hetgeen hier vandaag voorligt een compromis is met machten extern aan het parlement.

In het advies van het KRC leest hij dat ouders soms laattijdig van beslissingen op de hoogte gesteld worden, waardoor de beroepstermijn al verlopen is. Dat komt hem vreemd voor omdat die termijn pas begint te lopen als de persoon op de hoogte gesteld is. Waarom hier die afwijking zo flagrant in strijd met alle rechtsprincipes?

Hij staat in principe achter een maatregelencontinuüm. Is dat iets wat scholen opgelegd moet worden of moeten ze daar enkel toe gestimuleerd worden? Voorts informeert hij of in het ontwerp van decreet zou moeten staan dat uitsluitingen na 1 juni verboden zijn. Ook vindt hij de omschrijving van externen van de beroepscommissie betwistbaar. Hoe kan de lijn hier wat strakker getrokken worden?

2. Antwoorden van de sprekers

2.1. *Antwoorden namens de Vlaamse Scholierenkoepel*

Mevrouw *Kaylee Surgeloose* vindt dat vele scholen te snel leerlingen buitengooien, ze noemt het een soort automatische reflex. De VSK acht de tijd gekomen om, in overleg met en tussen de scholen, toch enkele duidelijke krijtlijnen te trekken. Voor een school of leerkracht is de zaak simpel: de leerling is weg. Voor de leerling legt het echter een bommetje onder zijn leven. Sancties mogen niet het enige redmiddel zijn. De school moet vooreerst preventief werken, maar ook als er problemen zijn, zijn er andere mogelijkheden dan straffen. Die moeten eerst aangegrepen worden.

In het ontwerp van decreet staat dat in het buitengewoon onderwijs de pedagogische raad de scholier uit de leerlingenraad aanduidt die in de schoolraad zitting mag hebben. Dat is jammer omdat de leden van die leerlingenraden wel degelijk in staat zijn zelf te beslissen wie hen vertegenwoordigt in de schoolraad. Ze hebben natuurlijk wel een goede ondersteuning nodig, de werkwijze is anders dan in het gewone onderwijs, maar als een school daar wat tijd en moeite in investeert, kunnen ze dat wel degelijk aan.

Als er geen leerlingenraad is, zijn verkiezingen zoals in het gewone onderwijs allicht te complex, aldus mevrouw *Nieke Nouwen*. Dan kan de pedagogische raad wel een rol spelen. Is er toch een leerlingenraad, dan kan best met die leden besproken worden wie naar de schoolraad gaat.

De VSK droomt van een lokale, onafhankelijke, externe, schoolgemeenschapoverschrijdende (op LOP-niveau, provinciaal niveau ...) beroepscommissie, die gratis en gemakkelijk bereikbaar is. Dat versterkt alleszins de perceptie van neutraliteit en objectiviteit. Dat blijkt voorsnog een brug te ver. De VSK wil dan ook een compromis aanvaarden, maar ook voor de VSK moet de externe persoon volledig ongebonden zijn. Schoolinterne personen mogen geen stem hebben in de eindbeslissing, enkel advies geven.

Mevrouw *Surgeloose* vervolgt dat zelfs als de schoolfactuur niet betaald is, de leerling recht heeft op een attest. Zo staat het in het ontwerp van decreet. Hier wordt er dus wel degelijk een belangrijke stap vooruit gezet. Daarnaast vraagt het ontwerp van decreet een betere communicatie als de leerling buitengezet wordt en dat er met de school naar een nieuwe school gezocht wordt. Dat is echter geen verplichting en er is evenmin controle op.

2.2. *Antwoorden van de Vlaamse Kinderrechtencommissaris*

Om de onafhankelijkheid van de beroepscommissie te waarborgen, is het voor de heer *Bruno Vanobbergen* onvoldoende dat de leden van de klassenraad enkel een adviserende stem krijgen. Ook leden van de schoolraad, van de ouderraad hebben een grote loyaliteit ten aanzien van de school, dus is hun onafhankelijkheid niet gewaarborgd. Een beroepscommissie op niveau van de scholengemeenschap waarvan dan eventueel leerkrachten van andere scholen, vertrouwd met de beslissingsprocedures en de schoolpraktijk, deel uitmaken, lijkt het KRC beter. Het denkspoor van de RIA bij het voorontwerp van decreet is volgens het KRC het meest interessante.

Voor het KRC mag het herstelgericht werken decretaal verankerd worden en ook een decretale introductie van het maatregelencontinuüm lijkt opportuun. Dat maakt het scholen net gemakkelijker, ook in hun communicatie met ouders en leerlingen. Voorts lijkt het hem wenselijk dat in het ontwerp van decreet zou toegevoegd worden dat leerlingen slechts in uitzonderlijke gevallen nog na de paasvakantie kunnen worden uitgesloten.

Zeker gezien de realiteit: de voorbije jaren is het aantal definitieve uitsluitingen telkens met 5 tot 6 percent gestegen.

Dat de rechtspositie van minderjarigen in alle beleidsdomeinen dezelfde is, is een ander cruciaal punt. Het recht op privacy is strikt geregeld in het decreet op de rechtspositie van minderjarigen in de jeugdzorg. Zo ligt onder meer vast wanneer opvoeders een slaapkamer van een jongere mogen betreden. In internaten is dat niet geregeld. Dat geldt ook voor het beroepsgeheim. In de jeugdzorg is dat duidelijk geregeld, in het onderwijs komt het al te vaak voor dat het probleem dat een leerling in vertrouwen aankaart bij een leerkracht ook op de klassenraad besproken wordt.

Vijf jaar na het decreet op de jeugdzorg heeft de zorginspectie, naar aanleiding van een grondige evaluatie, een ommekeer vastgesteld, alleen al op het vlak van participatie. Het KRC vraagt een regeling die op dezelfde manier het onderwijs uitdaagt, met het Kinderrechtenverdrag als basis.

Ook de heer *Chris Vleugels*, medewerker Onderwijs, Media en Vrije Tijd bij het KRC, weet dat jongeren te vaak te ingrijpende sancties opgelegd krijgen, terwijl er andere mogelijkheden zijn. Dat is de reden waarom het KRC pleit voor een decretaal opgelegd maatregelencontinuüm. Jongeren leren daardoor gemakkelijker uit hun fouten. Hij geeft het voorbeeld van een jongere die wegens roken uitgesloten werd en die zich gewoon voornam zich niet meer te laten betrappen. Dat soort ontwijkingsgedrag kan worden vermeden door herstelgericht te werken.

Ondanks de wettelijke garantie dat de datum van betekening geldt, hebben beroepscommissies al beroepen onontvankelijk verklaard omdat ouders niet binnen vijf dagen na briefdatum reageerden. Ook bij duidelijke overtredingen door de school van het schoolreglement, van tuchtprocedures, van onderwijsregelgeving, bevestigen beroepscommissies in heel wat gevallen de beslissing van de school. Het KRC is om al die redenen pleitbezorger van meer onafhankelijke beroepscommissies.

Tot slot toont hij met een voorbeeld – dat de media heeft gehaald – het belang aan van een sterke rechtspositieregeling voor leerlingen. Een 17-jarige leerling uit Genk wendt zich tot de burgerlijke rechtbank voor een schadevergoeding. Het meisje heeft dyslexie en een aandachtstoornis. De school beloofde redelijke aanpassingen, die niet, of onvoldoende, toegepast zijn, en geeft haar op het einde van het jaar een C-attest. Terloops wijst de spreker erop dat, hoewel zittenblijven wijdverspreid is, onderzoek, bijvoorbeeld het doctoraat van Mieke Goos, aantoont dat het louter overdoen van het jaar weinig tot geen effect heeft, tenzij de leerling op een andere manier begeleid wordt.

De ouders van de leerling in kwestie doorlopen de verschillende stappen van de beroepsprocedure. In eerste instantie een gesprek met de directeur. In tweede instantie wenden ze zich tot de interne beroepscommissie. Die laatste bevestigt de beslissing van de school. De Raad van State geeft de klagers uiteindelijk gelijk en schorst de beslissing van de school verschillende keren. Pas als de Raad met dwangsommen dreigt, past de school het attest aan. In veertien gelijkaardige zaken heeft de Raad van State zes keer de beslissing van de school geschorst. De reden waarom dat niet eerder in de beroepsprocedure gebeurde, is dat de interne beroepscommissie onvoldoende onafhankelijk functioneert.

In klachten merkt het KRC dat ouders vooral willen dat hun klacht onderzocht en uitgesproken wordt. Is de klacht ongegrond, dan zijn ze doorgaans bereid dat aan de school toe te geven. Dat gebeurt te weinig, vandaar het belang van herstelgericht werken, niet alleen bij

dit soort conflicten maar ook bij pesten, gedragsproblemen. Dat zal financiële schadevergoedingseisen doorgaans vermijden.

Inpikkend op dat laatste, vraagt de heer *Jo De Ro* input vanwege het KRC voor een bruikbaar amendement over een maatregelencontinuüm.

Boudewijn BOUCKAERT,
voorzitter

Marleen VANDERPOORTEN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
KRC	Kinderrechtencommissariaat
LOP	lokaal overlegplatform
M-decreet	decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijs- behoeften
RIA	reguleringsimpactanalyse
sticordi	stimuleren, compenseren, remediëren, differentiëren en dispensereren
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
VSK	Vlaamse Scholierenkoepel